

NOVĒRTĒŠANAS PROTOKOLA SATURS FIZIOTERAPIJĀ PACIENTIEM AR MUGURAS SMADZĒŅU ŠĶĒRSBOJĀJUMU

Fizioterapijas pakalpojums sastāv no fizioterapeita konsultācijas un/vai fizioterapijas nodarbības (-ām). Fizioterapijas konsultācijas laikā tiek pielietotas mērķtiecīgas, aktuālajam stāvoklim un vajadzībām atbilstošas pacienta izmeklēšanas metodes (t.sk., kontrindikāciju izvērtēšana), kā arī analīzes, slēdziena formulēšanas un ārstēšanas plānošanā rekomendējamajām fizioterapijas medicīniskajām tehnoloģijām. Katra no šīm darbībām tiek fiksēta fizioterapeitiskajā dokumentācijā.

Lai nodrošinātu vienotu standartu un saturu fizioterapeitiskajā dokumentācijā par pamatu ņemts:

1. Amerikas fizioterapeitu asociācijas vadlīnijas par fizioterapijas dokumentāciju
2. Pasaulē fizioterapeitu konfederācijas vadlīnijas par fizioterapeitu dokumentāciju,
3. Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijas struktūra (WHO, 2001);

Protokola sadaļas		Piezīmes	
1.	<p>Vispārīgie dati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datums • pacienta identifikācija • fizioterapeita, kurš veica sākotnējo novērtēšanu, identifikācija • citi ārstēšanas epizodē iesaistītie speciālisti • pacienta sūdzības un funkcionālie ierobežojumi • anamnēze • specifiski un potenciāli bīstami veselības stāvokļi vai slimības, kuru aprūpei nepieciešama atšķirīga taktika un ārstēšana. 	<p><i>Tiek aizpildīta pamatinformācija par pacientu, pirmreizējās/atkārtotās novērtēšanas datumiem, kā arī informācija par ārstēšanas epizodē iesaistītajiem speciālistiem. Papildus anamnēzes atspoguļojumam ir paredzēts apkopot specifiskus un potenciāli bīstamus veselības stāvokļus vai slimības, kuru aprūpei nepieciešama atšķirīga taktika un ārstēšana.</i></p>	
2.	Funkcionēšanas novērtēšana		
	Funkcionēšanas novērtēšana funkciju un struktūru līmenī		
	SFK domēns	Novērtēšanas instruments	
	Piezīmes		
	b280 sāpes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vizuāli analogā skala (VAS) (Freyd, 1923). ▪ Skaitliskā sāpju novērtējuma skala (Numerical Pain Rating Scale (NPRS), Hartrick CT, 2003) 	
	b710 locītavu kustību funkcija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Goniometrija ▪ Fugl-Meyer novērtējums, (Fugl-Meyer Assessment of Motor Recovery, Fugl-Meyer, A., Jääkö, L., Leyman, I., Olsson, I., Steglind, S., 1975). 	
	b715 locītavu stabilitāte	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Locītavu stabilitātes testi 	
	b730 muskuļu spēks	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spēka novērtēšana (Manual Muscle Testing – MMT) Kendall, 1991). 	

b735 muskuļu tonusa funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modificēta spasticitātes novērtēšanas skala pēc Ašvorta (<i>Bohannon, Smith, 1987</i>). 	
b750 motoro refleksu funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cīpslu refleksu novērtējums 	
b265 taustes funkcija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pieskāriena lokalizācijas tests, (<i>Paillard, Michel, Stelmach, 1983</i>). ▪ Stereognozijas tests 	
b270 temperatūras un citu kairinātāju izsauktas funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Virspusējās jušanas pārbaude – temperatūras, taktīlās sajūtas pārbaude. ▪ Dziļās jušanas pārbaude – kustību stāvokļa, vibrācijas, svara un spiediena sajūtas pārbaude. ▪ Stereognozijas, divdimensiju, lokalizācijas, diskriminācijas sajūtu pārbaude. 	
b260 proprioceptīvās funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rumpja kontroles tests (<i>Trunk Control Test</i>) ▪ Fugl-Meyer novērtējums, (<i>Fugl-Meyer Assessment of Motor Recovery, Fugl-Meyer, A, 1975</i>). 	
b455 fiziskās slodzes tolerance b410-b429 asinsrites sistēmas funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6 minūšu iešanas tests (<i>6min walking test (6MWT Balke, B. (1963)</i>). ▪ Sirds darbības frekvence, ▪ Arteriālais asinsspiediens 	
b440-b449 elpošanas sistēmas funkcijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elpošanas frekvence, ▪ Elpošanas tips, ▪ Ieelpas/izelpas attiecība. 	
Funkcionēšanas novērtēšana aktivitātes un dalības līmenī		
SFK domēns	Novērtēšanas instruments	Piezīmes
d410 Ķermeņa stāvokļa maiņa d420 Sevis pārvietošana d455 Pārvietošanās	<ul style="list-style-type: none"> • Bartela indekss (<i>Barthel Index, Mahoney, Barthel, 1965</i>). • Motorās novērtēšanas skala (<i>Motor Assessment Scale, Carr J.H., 1985</i>) • 10 m iešanas tests (<i>10 meter walk test</i>) • Berga līdzsvara skala (<i>Berg Balance Scale, Berg K, 1992</i>) 	<p><i>Terapeits tiek aicināts izvēlēties un izmantot standartizētus novērtēšanas instrumentus, kas sniedz objektīvu novērtējumu par personas ierobežojumiem funkciju un struktūru līmenī, par aktivitāšu veikšanu un dalības ierobežojumiem, personīgajiem un vides faktoriem (atbilstoši Starptautiskās Funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijai (SFK)), kas attiecināmi uz prakses kontekstu, kurā tiek strādāts. Nepieciešamības gadījumā novērtēšanas protokola saturā minētie SFK domēni var tikt papildināti vai izņemti ārā.</i></p>
d450 Staigāšana	<ul style="list-style-type: none"> • 10 m iešanas tests (<i>10 meter walk test Bohannon RW, 1997</i>) • 6 minūšu iešanas tests (<i>6min walking test (6MWT Balke, B. (1963)</i>). • Piecelšanās un iešanas tests uz laiku (<i>Timed Up and Go Test, Podsiadlo D, 1991</i>) • Berga līdzsvara skala (<i>Berg Balance Scale, Berg K, 1992</i>) • Kritiena riska novērtēšanas skala (<i>Morse Fall Scale - Morse, J. (1985-1989)</i>). 	
d460 Pārvietošanās dažādās vietās	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionālās pārvietošanās kategorijas (<i>Functional Ambulation Category (FAC) Holden M, 1986</i>) • Kritiena riska novērtēšanas skala (<i>Morse Fall Scale - Morse, J. (1985-1989)</i>). 	

<p>d510 Mazgāšanās d520 Ķermeņa daļu aprūpe d530 Tualetes izmantošana d540 Ģērbšanās d550 Ēšana d560 Dzeršana d570 Rūpes par savu veselību</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Funkcionālās neatkarības mērījums personām ar muguras smadzeņu bojājumu (<i>SCIM- Spinal Cord Independance Measure, Catz, A.1997</i>) ● Ikdienas aktivitāšu taksonomija (<i>The activities of daily living taxonomy, Tornquist, K.,1994</i>). ● Kanādas nodarbes veikšanas mērījums (<i>Canadian Occupational Performance Measure, Law, M., Baptiste, S., Carswell, A., McColl, M. A., Polatajko, H., Pollock, N. (1991;1994; 1998; 2005.)</i>). ● Bartela Indekss (<i>Barthel Index, Mahoney, Barthel, 1965</i>). 	
<p>d410 Ķermeņa stāvokļa maiņa d415 Ķermeņa stāvokļa saglabāšana d420 Sevis pārvietošana d460 Pārvietošanās dažādās vietās</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bartela Indekss (<i>Barthel Index, Mahoney, Barthel, 1965</i>). ■ Funkcionālās neatkarības mērījums personām ar muguras smadzeņu bojājumu (<i>SCIM- Spinal Cord Independance Measure, Catz, A.1997</i>) ■ Sēdēšanas un mobilitātes novērtēšanas protokols (<i>Mobility assessment procedure, Minkel, 2009</i>); ■ Kritiena riska novērtēšanas skala (<i>Morse Fall Scale - Morse, J. (1985-1989)</i>) ■ Ritenkrēsla lietošanas pramju tests (<i>Whellchair Skills Test,</i> 	
<p>d450 Staigāšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bartela Indekss (<i>Barthel Index, Mahoney, Barthel, 1965</i>). ■ Funkcionālās neatkarības mērījums personām ar muguras smadzeņu bojājumu (<i>SCIM- Spinal Cord Independance Measure, Catz, A.1997</i>) 	
<p>d470 Transportlīdzekļa izmantošana pasažiera lomā d475 Transportlīdzekļa vadīšana</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sēdēšanas un mobilitātes novērtēšanas protokols (<i>Mobility assessment procedure, Minkel, 2009</i>). ■ Kritiena riska novērtēšanas skala (<i>Morse Fall Scale - Morse, J. (1985-1989)</i>). ■ Kanādas nodarbes veikšanas mērījums (<i>Canadian Occupational Performance Measure, Law M., Baptiste, S., Carswell, A., McColl, M. A., Polatajko, H., Pollock, N. (1991;1994; 1998; 2005.)</i>). 	
<p>d230 Ikdienas mājas soļa izpilde d620 Preču un pakalpojumu iegāde d630 Ēdiena gatavošana d640 Mājas soļa veikšana d650 Rūpes par iedzīves priekšmetiem d660 Palīdzība citiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Ikdienas aktivitāšu taksonomija (<i>The activities of daily living taxonomy, Tornquist, K, 1994</i>). ■ Kanādas nodarbes veikšanas mērījums (<i>Canadian Occupational Performance Measure, Law, M., Baptiste, S., Carswell, A., McColl, M. A., Polatajko, H., Pollock, N. (1991;1994; 1998; 2005.)</i>). 	

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lomu pārbaude lapa (<i>Role Checklist, J., Crabtree, P., Scott</i>) 	
d430 Priekšmetu pacelšana un pārnešana d440 Precīzu plaukstas kustību izmantošana d445 Plaukstas un rokas izmantošana	<ul style="list-style-type: none"> • Rokas, pleca un plaukstas nespējas aptauja.– (<i>Disabilities of The Arm, Shoulder and Hand, Hudak P, Amadio P.C, Bombardier C, and the Upper Extremity Collaborative Group, (1996);</i>) 	
d810-d839 Izglītība d840-d859 Darbs un nodarbinātība d860-d879 Ekonomiskā dzīve d910 Dzīve kopienā d920 Atpūta un brīvais laiks d930 Reliģija un garīgā dzīve d950 Politiskā dzīve un pilsonība	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ikdienas aktivitāšu taksonomija (<i>The activities of daily living taxonomy, Tornquist, K., Sonn, U., 1994;</i>) ▪ Kanādas nodarbes veikšanas mērījums (<i>Canadian Occupational Performance Measure, Law, M., Baptiste, S., Carswell, A., McColl, M. A., Polatajko, H., Pollock, N. (1991;1994; 1998; 2005.);</i>) ▪ Pasaules Veselības organizācijas nespējas novērtēšanas saraksts (<i>WHO Disability Assessment Schedule 2.0-WHODAS</i>) - World Health Organization, (2010); ▪ Lomu pārbaude lapa (<i>Role Checklist, J., Crabtree, P., Scott</i>) ▪ Interesu aptaujas lapa 	
Funkcionēšanas novērtēšana vides līmenī		
SFK domēns	Novērtēšanas instruments	Piezīmes
e310-e399 Atbalsts un savstarpējās attiecības	Intervija, novērošana.	<i>Terapeits tiek aicināts izvēlēties un izmantot standartizētus novērtēšanas instrumentus, kas sniedz objektīvu novērtējumu par personas ierobežojumiem funkciju un struktūru līmenī, par aktivitāšu veikšanu un dalības ierobežojumiem, personīgajiem un vides faktoriem (atbilstoši Starptautiskās</i>
e110-e199 Lietas un tehnoloģijas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skrīninga instruments mājas vides pieejamības novērtēšanai (<i>The Housing Enabler - Iwarsson, S., Slaug, B. (2001);</i>) ▪ Kvebekas tehnisko palīgīdzekļu lietotāju apmierinātības novērtējums (<i>Quebec User Evaluation of Satisfaction with assistive Technology, Demers, L., Weiss-Lambrou, R., & Ska, B. (1996).</i>) ▪ Palīgīdzekļu uzskaitē pamatojoties uz EASTIN sistēmu un MK noteikumiem Nr.1474. 	<i>Funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijai (SFK)), kas attiecināmi uz prakses kontekstu, kurā tiek strādāts. Nepieciešamības gadījumā novērtēšanas protokola saturā minētie SFK domēni var tikt papildināti vai izņemti ārā.</i>
3.	Funkcionēšanas novērtēšanas slēdziens (funkcionēšanas ierobežojumi).	<i>Tiek formulēta personas funkciju un struktūru bojājumu, personālo un vides faktoru dēļ radušos aktivitāšu un dalības ierobežojums.</i>

4.	Terapijas plāns: <ul style="list-style-type: none"> ▪ īstermiņa mērķi (ietverot sasniegšanas kritērijus, laiku un veidu, kā sasniegt (tehnoloģijas), pamatojoties uz SMART principu; ▪ ilgtermiņa mērķis (terapijas epizodei); ▪ plānoto nodarbību biežums un ilgums. 	<i>Mērķi tiek izvirzīti, izmantojot SMART principu, sadarbojoties ar pacientu/klientu. Izvirzītie mērķi ir jābalsta uz noteikta standartizēta novērtēšanas instrumenta izmantošanu, lai būtu skaidri mērķa sasniegšanas indikatori (Melin J, 2019).. Pēc mērķu izvirzīšanas, tiek sastādīts terapijas plāns (laika konteksts, nodarbību skaits un veids, sadarbība ar rehabilitācijā iesaistītajiem speciālistiem, plānotās pielietotās aktivitātes, metodes un tehnoloģijas).</i>
5.	Terapijas norise: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pielietotās tehnoloģijas; ▪ pacienta ziņotā daļa; ▪ novērotā daļa; ▪ pacientam patstāvīgi veicamie uzdevumi; ▪ modifikācijas terapijas laikā, starpnovērtējums. 	<i>Tiek atspoguļota terapijas plāna realizēšana, pacienta stāvokļa izmaiņas, starpnovērtējums, nepieciešamās izmaiņas lietotajās tehnoloģijās, pamatot modifikāciju nepieciešamības iemeslu.</i>
6.	Atkārtota novērtēšana.	<i>Tiek dokumentēts paredzamais pacienta atkārtotas novērtēšanas datums – plānota kontroles nepieciešamība. Atkārtotās novērtēšanas rezultāti, slēdzieni.</i>
7.	Terapijas noslēgums: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sniegtā pakalpojuma apjoms; ▪ terapijā sasniegtie rezultāti (objektīvs vērtējums); ▪ iemesli, kādēļ rezultāti netika sasniegti, vai arī tika sasniegti daļējā apjomā. ▪ terapijas pārtraukšanas iemesli; ▪ tālākās rīcības rekomendācijas. 	<i>Terapijas noslēgumā tiek apkopots sniegto pakalpojumu apjoms-kopējais nodarbību skaits un forma (specifisko tehnoloģiju lietojums), vienas nodarbības ilgums, biežums (reizes/nedēļā)), tiek izvērtēta mērķu sasniegšana, funkcionēšanas stāvoklis, un sniegtas rekomendācijas par turpmākās terapijas plānu.</i>
8.	Atgriezeniskā saite veselības aprūpes speciālistam, kas nosūtīja pakalpojuma saņemšanai.	<i>Sagatavotas un izsniegtas rekomendācijas pacientam (un pacienta piederīgajiem) un citiem iesaistītiem speciālistiem pēctecīgā rehabilitācijā.</i>

		<p><i>Ja pakalpojuma sniegšanas laikā visi protokolētie dati tiek aizpildīti elektroniski un ir iespējama savienojamība ar citiem medicīniskajiem dokumentiem, tad nosūtītājs uzreiz saņems atgriezenisko saiti. Kā alternatīva iespēja tiek rekomendēts izmantot veidlapas Nr. 027/u formu, tajā ietverot vai tai pievienojot terapijas noslēguma plāna dokumentāciju.</i></p>
--	--	---

Izmantotie literatūras avoti

1. American Physical Therapy Association (APTA). Guidelines: Physical Therapy Documentation Of Patient/Client Management
https://www.apta.org/uploadedFiles/APTAorg/About_Us/Policies/BOD/Practice/DocumentationPatientClientMgmt.pdf
2. Castaneda, L., Bergmann, A., Bahia, L., 2014. The International Classification of Functioning, Disability and Health: a systematic review of observational studies. Revista Brasileira de Epidemiologia, 17, pp.437-451.
3. Cieza A, Kirchberger I, Biering-Sørensen F, Baumberger M, Charlifue S, Post MW, et al. ICF core sets for individuals with spinal cord injury in the long-term context. Spinal Cord. 2010;48:305–12
4. Coelho JN, de Almeida C, Vianna PC, Dalto VF, Castro FFS, et al. (2017) Development of an ICF Core Set Based Instrument for Individuals with Non-traumatic Spinal Cord Injury. Int J Phys Med Rehabil 5: 432. doi:10.4172/2329-9096.1000432
5. Ditunno JF Jr, Ditunno PL, Scivoletto G, Patrick M, Dijkers M, Barbeau H, et al. The Walking Index for Spinal Cord Injury (WISCI/WISCI II): nature, metric properties, use and misuse. Spinal Cord. 2013;51:346–55.
6. Fawcett, A.L. Principles of assessment and outcome measurement for occupational therapists and physiotherapists: theory, skills and application. John Wiley & Sons, 2013.
7. Gupta N, Raja K. Physiotherapy care for adults with paraplegia due to traumatic causes: a review. Disabil CBR Incl Dev. 2016;27. <https://doi.org/10.5463/DCID.v27i3.512>.
8. Hartrick CT, Kovan JP, Shapiro S. The numeric rating scale for clinical pain measurement: a ratio measure? Pain Pract. 2003 Dec;3(4):310-6. doi: 10.1111/j.1530-7085.2003.03034.x. PMID: 17166126.
9. Harvey LA. Physiotherapy rehabilitation for people with spinal cord injuries. J Physiother. 2016;62:4–11.
10. International Standards for Neurological Classification of SCI (ISNCSCI) Worksheet. 2019. <https://asia-spinalinjury.org/international-standards-neurological-classification-sci-isncsci-worksheet/>.

11. Jennifer H. Kahn, Rachel Tappan, Christopher P. Newman, Phyllis Palma, Wendy Romney, Eileen Tseng Stultz, Candy Tefertiller, Cara Leone Weisbach, Outcome Measure Recommendations From the Spinal Cord Injury EDGE Task Force, *Physical Therapy*, Volume 96, Issue 11, 1 November 2016, Pages 1832–1842, <https://doi.org/10.2522/ptj.20150453>
12. Kirchberger I, Cieza A, Biering-Sørensen F, Baumberger M, Charlifue S, Post MW, et al. ICF core sets for individuals with spinal cord injury in the early post-acute context. *Spinal Cord*. 2010;48:297–304.
13. Lam T, Noonan VK, Eng JJ; SCIRE Research Team. A systematic review of functional ambulation outcome measures in spinal cord injury. *Spinal Cord*. 2008 Apr;46(4):246-54. doi: 10.1038/sj.sc.3102134. Epub 2007 Oct 9. PMID: 17923844; PMCID: PMC3095631.
14. Maritz, R., Baptiste, S., Darzins, S.W., Magasi, S., Weleschuk, C. and Prodinge, B. Linking occupational therapy models and assessments to the ICF to enable standardized documentation of functioning. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 85(4), pp.330-341, 2018.
15. Maritz, R., Pongpipatpaiboon, K., Melvin, J.L. et al. Content comparison of the Spinal Cord Injury Model System Database to the ICF Generic Sets and Core Sets for spinal cord injury. *Spinal Cord* 57, 1023–1030 (2019). <https://doi.org/10.1038/s41393-019-0326-9>
16. Medicare Part B Documentation Requirements. <http://www.apta.org/Documentation/MedicarePartB/>
17. Melin J, Nordin Å, Feldthusen C, Danielsson L. Goal-setting in physiotherapy: exploring a person-centered perspective. *Physiotherapy theory and practice*. 2019 Aug 25:1-8.
18. Nam HS, Kim KD, Shin HI. ICF Based Comprehensive Evaluation for Post-Acute Spinal Cord Injury. *Ann Rehabil Med*. 2012;36(6):804-814. doi:10.5535/arm.2012.36.6.80
19. Page, J., Roos, K., Bänziger, A., Margot-Cattin, I., Agustoni, S., Rossini, E., Meichtry, A. and Meyer, S. Formulating goals in occupational therapy: State of the art in Switzerland. *Scandinavian journal of occupational therapy*, 22(6), pp.403-415.2015.
20. Prodinge B, Ballert CS, Cieza A; SwiSCI Study Group. Setting up a cohort study of functioning: From classification to measurement. *J Rehabil Med*. 2016 Feb;48(2):131-40. doi: 10.2340/16501977-2030. PMID: 26926917.
21. Quality Assurance Standards of Physiotherapy Practice and Delivery General Meeting of the European Region of the WCPT 2018. <http://www.erwcpt.eu/file/214>
22. Rahman MH. Spinal cord injury and importance of patient assessment based on international classification of functioning, disability and health (ICF). *Int Phys Med Rehab J*. 2017;2(2):190.-190 DOI: 10.15406/ipmrj.2017.02.00042
23. Townsend, E.A. and Polatajko, H.J. The Canadian Practice Process Framework (CPPF), Enabling Occupation II: Advancing an occupational therapy vision of health, well- being and justice through occupation, 2007.
24. Wheelchair Skills Program (WSP) Manual and Forms <https://wheelchairskillsprogram.ca/en/skills-manual-forms/>
25. World Confederation for Physical Therapy (2011) WCPT guideline for standards of physical therapy practice. https://www.wcpt.org/sites/wcpt.org/files/files/Guideline_standards_practice_complete.pdf
26. World Health Organization (WHO) Guidelines on the Provision of Wheelchairs in Less-Resourced Settings. Available at: www.who.int/disabilities/publications/technology/wheelchairguidelines/en/2008.
27. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability, and Health. World Health Organization, 2001.